

BYPLAN NYT 3

8. årgang · Juni 2010

TEMA | LOKAL BÆREDYGTIGHED

Danmark knækker	side	4
Essay	side	6
Inspiration	side	8
Fuglefløjt er svært at sætte på formel	side	12
Den lysegrønne mellemvej	side	13

PLANKALENDER

HVAD?	HVEM?	HVOR?	HVORNÅR?	SE MERE?
Byrumskursus	Dansk Byplanlaboratorium	København	15. juni	www.byplanlab.dk
Øresundsregionen Debat	Realdania	København	16. juni	www.realdania.dk
Grænseløse byer Konference	Center for Strategisk Byforskning	Herning	19. - 20. august	www.byforskning.dk
Landzonekursus	COK	Fredericia	31. august - 1. september	www.cok.dk
Lokalplankvalitet og bykvalitet Kursus	Dansk Byplanlaboratorium	Ishøj	13. - 15. september	www.byplanlab.dk
Juraen rundt om kommuneplanen Kursus	COK	Grenå	15. - 17. september	www.cok.dk
Fremtidens grønne byer Danske Parkdage	Skov & Landskab og Kommunale Park- og Naturforvaltere	Kolding	20. - 22. september	www.sl.life.ku.dk
Det 60. danske Byplanmøde	Dansk Byplanlaboratorium	Århus	7. - 8. oktober	www.byplanlab.dk
Nye tendenser i landdistriktspolitikken Temadag	Skov & Landskab, master i landdistriktudvikling og landskabsforvaltning	Jylland	7. oktober	www.sl.life.ku.dk
PLUREL: Managing the Urban Rural Interface Konference	Skov & Landskab	Frederiksberg	18. - 21. oktober	www.sl.life.ku.dk
Studietur	Dansk Byplanlaboratorium	Argentina	19. - 30. oktober	www.byplanlab.dk

Ønsker du at få tilsendt flere
eller færre eksemplarer af
Byplan Nyt? Eller få bladet
sendt til en anden adresse?
Så send en mail til
ej@byplanlab.dk

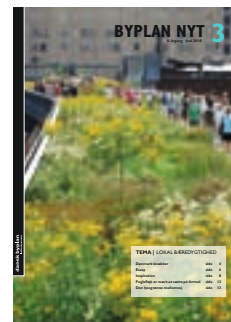
INDHOLD

TEMA

- 4 Leder**
Danmark knækker
- 6 Essay**
Bæredygtighed på lokalt plan
-Rykker det noget?
- 8 Inspiration**
Eksempler på lokale projekter og tiltag,
som gør noget ved bæredygtigheden
- 12 Fuglefløjt er svært at sætte på formel**
Københavns Kommunes erfaringer med at måle
på bæredygtigheden i forskellige byområder
- 13 Den lysegrønne mellemvej**
Om den bæredygtige, tætte by
-og dens alternativer

ANDET

- 2 Plankalender**
- 4 Kort Nyt**
- 16 Veje og afveje**
Indtryk fra seminaret om de nye
planstrategier

BYPLAN NYT nr. 3 / 2010 (8. årgang)

Redaktion

Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Ny W. Øhlschlæger

Redaktionsadresse

Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: nwo@byplanlab.dk

www.byplanlab.dk

Annoncer

nwo@byplanlab.dk
Bestilles senest
16. august 2010

Layout

Gry Olivia Christophersen

Forsidefoto

The High Line, NYC

Oplag

3400

Tryk

Handy-Print A/S

ISSN

1602-9038

Byplan Nyt 4 udkommer i
september og har temaet:
Kampen om investeringerne.

Signede artikler står for
forfatterens regning,
usignede for den
ansvarshavende
redaktørs regning.

Temaartiklerne i dette
nummer af Byplan Nyt er
sponseret af:

LEDER

Danmark knækker

I foråret satte DR spot på udkantsdanmark. Det lykkedes at samle folketingets partier til en drøftelse af, hvad man skal stille op med de byer i provinsen, hvor de unge flytter væk, hvor husene forfalder og hvor butikkerne står tomme. Den bevægelse, der foregår fra land til by og fra de små byer til de større ser ikke ud til at stoppe foreløbig. Derfor må man forholde sig aktivt til situationen. Nogle byer og landsbyer kan overleve, men det er utopisk at tro, at vi kan redde dem alle.

Selvom partierne nu står på nakken af hinanden for at foreslå befordringsfradrag til studerende og lempelige regler for iværksættere, så mangler der en overordnet plan. Det er brandslukning og rituel afvaskning. Faktum er, at kommunerne står alene med opgaven. Det er en stor planopgave, og hvis staten ikke udstikker en klar retning, bliver det alles kamp mod alle.

Hvem kan forsvare de levevilkår, der vokser frem i de yderste egne af vores land? At bekæmpe forarmelse er en fælles opgave, og kun ved at se realiteterne i øjnene kan kommunerne prioritere rigtigt. De er nødt til at planlægge med strømmen i stedet for at drømme om en vækst, der aldrig kommer. Det handler om gode levevilkår for de beboere, der bliver tilbage. Og det handler om politisk mod.

I al den snak om udkantsdanmark savner jeg imidlertid en bæredygtighedssynsvinkel. Det er ikke nødvendigvis bæredygtigt, at fastholde unge langt fra deres uddannelsessted eller at flytte statslige arbejdspladser ud til områder med store pendlingsafstande. Når vi som samfund skal prioritere, hvilke byer vi skal satse på i fremtiden, så kommer vi ikke uden om bæredygtigheden.

En irsk undersøgelse viser, at der er mange småsamfund, der ikke er specielt bæredygtige. Det er min tese, at det samme gør sig gældende i Danmark, selvom der også findes gode eksempler på landsbyer, der arbejder bevidst med både den sociale og miljømæssige bæredygtighed. Det skal der tages hensyn til, når der skal prioriteres.

Endelig er der, som Gertrud Jørgensen peger på her i bladet, også en grøn mellemvej. Måske er det de mellemstore provinsbyer, som udkantsdanmark primært skal satse på? Det er kun et halvt år siden, at vi var værter for klimatopmødet. Det må vi ikke glemme, selvom vi står midt i en økonomisk krise og Danmark er ved at knække.

Ellen Højgaard Jensen

KORT NYT

HURTIGE OG LANGSOMME BYER

København bliver ved med at vokse – og det går stærkt i hovedstaden. Kommunens tidligere planchef, Holger Bisgaard, har netop udgivet bogen "Københavns genrejsning". Her fortæller han historien om en by, der har rejst sig fra at være en fattig, nedslidt by i 80'erne til at være en moderne storby med fart på og plads til de smarte i 90'erne og 00'erne. Bogen har 5 teser om, hvad der har været de væsentligste drivkræfter i den proces. Langsigtet planlægning ligger til grund for dem alle.

Mens København buldrer derudaf, er der mange mellemstore byer, der lever et mere stille liv. Dem kan man læse om i antologien: "Cittaslow: Byudvikling med udsyn og omtanke?" Teksterne er samlet efter et symposium i Svendborg, der som den første by i Danmark, er blevet optaget som medlem af det internationale Cittaslow-netværk. Det er et netværk af byer, som forsøger at skabe og fastholde byudvikling, hvor livet kan leves med kvalitet. Det kræver sjovt nok også langsigtet planlægning.

Bisgaard, Holger:
Københavns Genrejsning. 1990 – 2010
Bogværket 2010

Kristensen, Helle Juul m.fl. (red.): Cittaslow.
Byudvikling med udsyn og omtanke?
Syddansk Universitetsforlag 2010

- især om nye udgivelser

VELFÆRDSSTATENS INDUSTRILANDSKAB

Aalborg Universitetsforlag har udgivet rapporten "Velfærdsstatens Industrilandskab", hvori der tages hul på diskussionen af forholdet mellem velfærdstænkningen og industriens landskaber. Med nordjyske eksempler indkredses de tanker, der skabte det moderne industrivarter. Udgangspunktet er analyser af forholdet mellem ide og praksis i den offentlige planlægning og hos de enkelte virksomheder.

*Pedersen, Morten:
Velfærdsstatens Industrilandskab
Aalborg Universitetsforlag 2010*

LOKALPLANLÆGNING I DANMARK 2009-2011

Arne Post tager pulsen på de seneste års lokalplanlægning i Danmark. Arbejdet udføres i samarbejde med Aalborg Universitet, og den første delrapport ligger nu færdig.

Den første del af undersøgelsen har både resulteret i ny viden, og samtidigt underbygget nogle af de formodninger, man i fagkredse har haft om problemer og vanskeligheder med lokalplanernes indhold.

Undersøgelsen henvender sig primært til planlæggere i kommuner og konsulentfirmaer samt de institutioner, der er involveret i lokalplanlægning.

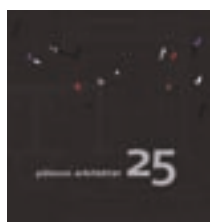
Læs rapporten på www.aau.dk

BYER FOR MENNESKER

Jan Gehl har sammenfattet sit livslange arbejde med byens liv og rum i bogen *Byer for mennesker*.

Der er tale om en brugsbog, forsynet med en værktøjskasse med anvisninger til, hvordan man skaber levende byer – for mennesker.

*Gehl, Jan: Byer for mennesker
Bogværket 2010*

DANSK BYFORNYELSE GENNEM 25 ÅR

Arkitekt Karsten Pålsson sætter dansk byfornyelse i perspektiv med en ny bog, der udkommer i forbindelse med tegnestuens 25 års jubilæum i juni 2010. Bogen beskriver udviklingen fra boligsocial indsats med udskiftning af bagtrappernes lokummer over udvidelse af boligens råderum med glaskar-napper og inddækkede altaner til nutidens helhedsorienterede byfornyelse med fokus på modernisering og udvikling af byens væresteder.

*Pålsson, Karsten: Pålsson / 25
Pålsson Arkitekter A/S 2010*

DET STORE RUM

"Det store rum" er en debatbog om regional planlægning i Øresundsregionen. I bogen åbner 17 arkitekter, kulturforskere, embedsmænd, akademikere og praktikere diskussionen om fremtidens regionalplanlægning. Bogen favner et bredt fagligt felt, hvor der er stor uenighed om den offentlige planlægnings rolle. Bogen udkommer den 16. juni.

*Kvorning, Jens Skou, Karen m.fl. (red.)
Realdania 2010*

SPØRG EKSPERTER OM KLIMATILPASNING

Videncenter for klimatilpasning har oprettet en brevkasse, hvor eksperter svarer på spørgsmål om klimatilpasning inden for forskellige fagområder. Brevkassen findes på portalen www.klimatilpasning.dk, der formidler viden om klimaændringer og klimatilpasning. Ekspertpanelet dækker tilsammen områderne: Kyst, byggeri, vand, energi, landbrug, skov, fiskeri, plan, sundhed, beredskab, natur og forsikring.

Find brevkasse, klimakort og eksempler på klimatilpasning på www.klimatilpasning.dk.

Bæredygtighed på lokalt plan - rykker det noget?

Vi har brug for lokale eksperimenter til at udfordre eksisterende tænkning, udvikle nye løsninger og innovere systemer. Det kræver kommuner, der aktivt efterspørger tværfaglige, innovative bæredygtighedsprojekter. Det kræver statslige tiltag der kan støtte, kvalitetssikre og udbrede erfaringerne. Og det kræver - og udvikler - borgere i ordets egentlige forstand.

Essay af Birgitte Hoffmann,
lektor i bæredygtig udvikling, DTU

Begreber og perspektiver ændrer sig, men det er ikke nyt, at naturgrundlaget udfordrer menneskenes samfund. Forurening, miljø, klimaforandringer - kært barn har mange navne - skaber læring og udvikling i samfundet ved at udfordre forståelser og praksisser.

Udfordringer, der rykker

Bæredygtig udvikling kommer ikke til os af sig selv. I Danmark er vi da også faldet af på den: Fx forringes naturtilstanden, mens energiforbruget stiger. Flere og flere har for lidt og skellet mellem folk vokser. Vi må op på hesten igen! Bæredygtig udvikling er en vision, vi som samfund må anstrenge os for at stile efter. Det er en løftestang, vi kan bruge til at forbedre vores natur, byer, boliger og livskvalitet – og lokale projekter er en væsentlig del af løsningen, hvis vi skal realisere dette potentiale.

De mange lokale indsatsen er ikke kun arenaer for at udvikle den enkelte og det lokale, men også centrale for den generelle

udvikling i samfundet. Miljø og bæredygtighed ER politiske temaer. De kræver politisk fokus og opbakning, og det lokale engagement er vigtigt for den nødvendige opbakning og legitimitet til politisk handling. Bæredygtighed skal på dagsordenen som en udfordring, der rykker!

En uheldig alliance

Jamen, vi har jo arbejdet med miljø i mange år i Danmark. Ja, og der er da også mange gode erfaringer at trække på. Men fordi bæredygtighed i Danmark i høj grad er blevet synonymt med miljø, har vi afskåret os fra at se i helheder og udfordre os selv mere grundlæggende. Det er rigtigt, at vi med et højt forbrug og en høj miljøbelastning har et særligt ansvar for at bidrage til forbedring af det globale miljø. Men den snævre kobling mellem bæredygtighed og miljø har imidlertid skabt en uheldig alliance af ansvar, adfærd og afkald.

Kun få finder det attraktivt at blive opdraget

til at spare og undvære, og det virker da heller ikke! Trods mere end 40 år med miljø i forskellige aftapninger, lever kun få danskere bæredygtigt. Vi er da optaget af miljøet, og vi køber da også økologisk nogle gange ...

Og så har vi lige bestilt en sommerferie med børnene til Indien med fly. Hvor er proportionerne i forhold til lavenergipærene og al den økologiske mælk, de samme børn har drukket? De, der lever mest miljørigtigt i Danmark, spiser sjældent økologisk - de har mindre boligareal, ingen bil, ikke råd til globale rejser og store bøffer og ikke en bærbar per familiemedlem.

Mærk lige, hvad disse løftede pegefingre gør ved dig... Næppe noget, der bringer os videre. Det er meget mere interessant, hvis vi udforsker bæredygtighedsvejen. Vi skal også i Danmark arbejde med helheder og værdier.. For selvfølgelig kan livet blive bedre - ikke kun i 'områdeløft', men også i parcelhuskvarteret.

”Vi er da optaget af miljøet, og vi køber da også økologisk nogle gange ... Og så har vi lige bestilt en sommerferie med børnene til Indien med fly. Hvor er proportionerne i forhold til lavenergipærerne og al den økologiske mælk, de samme børn har drukket?”

Bonderøven, fællesskabet... og de nye visioner

Der er behov for nye - og forskellige - visioner. Selv om 'Bonderøven' er charmerende og visionær, er det problematisk, hvis 'bæredygtighed' alene bliver sat lig med den hånddrevne ukrudtsrensere. En anden gammel travet er de sociale fællesskaber, som jeg selv gerne hopper med på, men som heller ikke appellerer til alle. Vi må også lege med begrebet 'det lokale', hvis vi skal nå bredt ud. 'Det lokale' er næppe altid et fysisk sted. Vi har virkelig brug for at skabe nye samfundsmæssige visioner.

Vand i byen

Et konkret eksempel på en spændende udfordring er de klimaforandringer, som i de kommende år rammer Danmark. De vil sandsynligvis udfordre vores byer og ikke mindst den håndtering af byens vand, som vi har opbygget gennem flere hundrede år. Systemer, som vel at mærke har øget vores sundhed og livskvalitet og har været afsæt

for en effektiv produktion.

Vi kan vælge at håndtere de øgede vandmængder ved at kloakere med større rør - og det bliver vi måske også nødt til i en vis udstrækning. Det bliver dyrt, for vi kommer til at bruge mange midler på at sikre sundhed, værdier og samfundets funktioner. Men lad os dog få mere ud af disse midler!

Vi kan vælge at bruge klimatilpasningen som platform for at udvikle nye perspektiver på byen og byens vand og for at skabe nye bykvaliteter: Åbne vandløb, nye bydele på kunstige skærgårdsøer, boliger ved vand, fleksible by-elementer til sport, kultur, leg, læring og ophold, nye typer bynatur og øget biodiversitet... Det betyder at vi får en by, som vi bruger på nye måder og som skaber grundlag for nye kvaliteter i vores liv. Det betyder også nye samarbejdsformer, løsninger, teknologier, kompetencer, arbejdspladser og eksport. Jeg kender ikke endnu alle mulighederne. Det kræver en række konkrete projekter at folde

dem ud. Her er endog potentiale for at nå parcelhusene også, idet beboerne her har store værdier på spil. I disse lokale projekter bidrager borgernes viden og ideer til at skabe debat og visioner. Borgernes deltagelse er helt central for udviklingen af nye løsninger og praksisser og for den fælles læring.

Hils på en spildevandsplanlægger

Lokale bæredygtighedsprojekter har desuden et potentiale for at styrke det tværfaglige arbejde i de kommunale forvaltninger. Spildevandsplanerne, som kommunerne skal udarbejde, bruges i dag sjældent som afsæt for byudvikling, og borgere og byplanlæggere er dermed heller ikke med til at udvikle visioner for vandets kvaliteter i byen. Udfordringerne med klimaforandringerne sætter imidlertid fokus på tværfaglighed og samarbejde med borgere og brugere. Det er min oplevelse fra flere projekter med innovation i vandsektoren, at spildevandsfolkene gerne vil møde byplanfolket. Så gå forbi i morgen og hils på i forsyningsafdelingen!

Inspiration

Projekt lokal bæredygtighed

Kan det lade sig gøre at løfte et område økonomisk og socialt, uden at det går ud over den miljømæssige bæredygtighed? Det bliver undersøgt i projektet "Lokal Bæredygtighed", som Dansk Byplanlaboratorium har lavet for Socialministeriet.

Projektet afdækker, hvilke bæredygtighedsindsatser det giver mening at arbejde med på det lokale plan, fx andelsboligforeningen,

karreen eller bydelen. Resultatet er et inspirationskatalog med 19 danske og internationale best practiceeksempler på energi-, miljø-, trafik-, vand- og affaldsområdet.

På de følgende sider vises nogle eksempler til inspiration, hvoraf de fleste – men ikke alle – indgår i inspirationskataloget.

Kataloget kan ses på www.sm.dk

Regnvand og bedre byrum

I bydelen Augustenborg i Malmø går håndtering af regnvand og forskønnelse af områdets rekreative arealer hånd i hånd.

Vandet tilføjer nye kvaliteter til boligområdet Augustenborg.
Foto: Ny W. Øhlenschläger

Af Ny W. Øhlenschläger

Bydelen Augustenborg har gennemgået en omfattende byfornyelse, som har haft til formål både at renovere bygningerne, at klimasikre området og forbedre den sociale profil.

70% mindre regnvand i kloakken

Alle gårdene er blevet omlagt til haver med græsplæner, træer, buske, kanaler og damme med henblik på at øge fordampning og ned-sivning. Regnvandet fra tage, veje og øvrige befæstede arealer ledes gennem betonkanaler til et system af damme, bugtede "vandløb" og vandrender, der efter et længere stræk kobler sig på det kommunale kloaknet. Når det sker, er ca. 70 % af regnvandet fordampet eller nedsivet.

På den lokale skole er basketbane og amfi-teater blevet indrettet, så de fungerer som aflastningsbassiner ved store regnskyl. Et større parkstrøg med en gennemløbende

kanal er på samme måde indrettet til at kunne oversvømmes uden, at der sker materielle skader.

Desuden er der i området anlagt 9.500 m² grønne tage, fortrinsvis på Malmø Stads Tekniske Forvaltning, som har til huse i en omdannet industribygning fra 1960'erne.

Færre flytninger

Området har fået et mærkbart løft og nogle helt nye byrumskvaliteter. De faldende flyttefrekvenser taler deres eget sprog - området er simpelthen blevet mere attraktivt at bo i. Samtidigt er de problemer, man oplevede tidligere med vand i kældrene osv., blevet afhjulpet, og området er blevet sikret mod oversvømmelse i fremtiden.

Men det har også været en bekostelig affære. Særligt driften af de grønne områder er blevet dyr, fordi det er krævende at vedligeholde og rense de mange damme og vandrender.

Tankstation byder cyklister velkommen

Q8-tanken på Tagensvej er ingen almindelig servicestation. Den er nemlig teststation for en lang række miljøtiltag. Blandt andet har man givet plads til cyklisterne.

Af journalist Lene Bidstrup

Cyklisterne kan få en sludder med bilerne, mens de smører kæden eller justerer bremserne. På Q8-tanken på Tagensvej i København har man inviteret cyklisterne indenfor og oprettet en cykelpusleplads - en konsekvens af servicestationens miljø- og klimavenlige profil.

På den måde er tankstationen blevet et mødested for områdets borgere og et sted, hvor social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed går hånd i hånd.

Ovenlys og fairtrade

Udover cykelpladsen er der også blevet gennemført en lang række ombygninger og tiltag, som skal sænke servicestationens CO₂-udledning. Blandt andet er vaskehallen svanemærket og sparer 100 liter vand per vask. Inde i butikken er der ovenlys og LED-

pærer, kølevarerne er bag lukkede låger, og kaffen er fairtrade-mærket.

Jonas Lindhardt, som bestyrer Q8-tanken, vurderer, at man har sparet næsten 40 procent i forhold til sidste års energiforbrug. "Der er virkelig blevet brugt meget krudt, energi og ikke mindst rigtig mange penge på det her. Men det er helt sikkert penge, som tjener sig ind igen. Jeg er meget stolt over at være i en organisation, som viser så stor omtanke for miljø og mennesker", siger han. Sidste år havde Q8-tanken et energiforbrug på, hvad der svarer til 42 parcelhuse.

Livet ved tanken

De mange miljø- og klimatiltag er opstået i forbindelse med forberedelserne til klimatopmødet COP15, gennem et samarbejde

mellem Q8 og områdeløftet i Haraldsgadekvarteret.

I områdeløftet havde man fra start haft kig på mulighederne for et samarbejde med servicestationen. "Da vi startede områdeløftet i Haraldsgadekvarteret, fandt vi ud af, at det eneste sted, hvor der rent faktisk var byliv i forvejen, var på den lokale servicestation. Derfor startede vi et samarbejde om, hvordan man kan gøre en servicestation til et byrum", fortæller Birgitte Kortegaard, der er projektchef for områdeløftet. Hun understreger, at samarbejdet med Q8 har fungeret godt, og at det er vigtigt, at man i det offentlige anerkender, at de private virksomheder har en økonomisk bundlinje at tage hensyn til.

Cykelpuslepladsen på Q8 tanken på Tagensvej.
Foto: Q8

TEMA

Som ringe i vandet

Ved at uddanne Miljøambassadører får man styrket ikke bare den miljømæssige, men også den sociale bæredygtighed.

Af Ellen Højgaard Jensen

Miljø handler ikke kun om fysik. Det handler også om adfærd.

I mange socialt sårbare kvarterer i København har man haft succes med at gennemføre en miljøambassadøruddannelse. Uddannelsen har været rettet mod indvandrerkvinder og deres netværk. De er blevet undervist i 5 fag: "El", "vand", "varme og indeklima", "affald" og "rengøring og kemikalier".

Når kvinderne havde fået deres diplom, fungerede de som ambassadører og spredte deres viden.

Indsatsen kræver et stort opsøgende arbejde, men har til gengæld stor effekt. Indsatsen er især kendetegnet ved en høj social bæredygtighed, hvilket er en stor styrke. På den anden side kan det være svært at måle den afledte miljøeffekt.

Dilan Dogan modtager et diplom for deltagelse i et miljøambassadørkursus i Ishøj. Han deltog i kurset sammen med sin mor og var den første teenagerdreng, der viste interesse for miljø og gennemførte kurset. Foto: Bettina Fellow

CO₂-neutral renovering i forstaden

Det eksisterende byggeri er en af de største miljømæssige udfordringer. Men det er muligt at føre selv ældre boliger op til en standard, hvor de er CO₂ neutrale.

Af Ellen Højgaard Jensen

Den ældre bygningsmasse er en af de helt store syndere, når det gælder udledning af CO₂. Derfor er det nødvendigt, at man ved fremtidige renoveringer tænker bæredygtigt.

I Albertslund er det lykkedes at renovere en 40 år gammel rækkehusbolig, så den nu er helt CO₂-neutral. Den producerer lige så meget energi som beboerne og de tekniske installationer bruger tilsammen.

Derfor er boligen nu afkoblet fra fjernvarmesystemet. Det betyder ikke, at alle boligerne for fremtiden skal frakobles fjernvarmen, som ellers er en relativt miljøvenlig opvarmingsform. Man har gjort det i det ene tilfælde for at vise, at en bolig kan være helt selvforsynende med varme og energi. Effekten af energirenoveringer vil være endnu større i områder, der ikke er forsynet med fjernvarme.

Rækkehuset i Hyldebjerg er forsynet med præfabrikerede væg- og tagelementer, solprisme, varmepumpe og vindmølle. Foto: Jakob Klint

Landsby vil forbedre klimaet

I landsbyen Studsgård har borgerne sat sig som mål, at sænke CO₂-forbruget med 25 procent. Men det er ikke let at få alle byens borgere til at blive klimautusiaster.

Af Journalist Lene Bidstrup

Ejerskab og forankring i miljøorienterede og bæredygtige byomdannelse

Projektet fokuserer på udfordringen med at opnå ejerskab og forankring i miljøorienterede og bæredygtige byomdannelse. Gennem 3 pilotprojekter udvikles, afprøves og formidles en model, som skal synliggøre de fordele der er for kommuner, borgere og erhvervsdrivende ved at bidrage til miljømæssig bæredygtig omdannelse.

Projektet udvikles af Metopos By- og landskabsdesign i samarbejde med Herning Kommune. Projektet er støttet af Socialministeriet og formidles gennem et inspirationskatalog og en guide til bæredygtig byomdannelse i august 2010.

Bæredygtighed handler også om adfærd og gode vaner. Klimavenlig fællesspisning i Studsgård. Foto: Herning Kommune

Hjemme hos Carsten Markussen er der solfangere på taget og der er isoleret med træuld. Han bor nemlig i den klimavenlige landsby Studsgård i Herning Kommune.

Landsbyens erklærede mål er at nedbringe byens CO₂-udslip med 25 procent i 2012. Det svarer til, at hver borger skal spare 1,2 tons CO₂ om året. I byen har man derfor startet en række forskellige initiativer, som byens borgerforening og Herning Kommunes klimakoordinatorer har været hoveddrivkræfterne bag. I borgerforeningen håber man, at idéen om at gøre Studsgård til en klimalandsby kan være med til at skabe fremgang. "Jeg synes, at det er godt at tage hånd om klimaet, men initiativet opstod også ud

fra en vurdering af, at vi måske kan tiltrække nogle nye beboere, hvis vi får byen til at skille sig lidt ud", fortæller Carsten Markussen, som er formand for byens borgerforening.

Socialt miljøarbejde

En af de ting, som man har fokuseret på i Studsgård, er at give miljøinitiativerne en social dimension. For eksempel er der en gang om måned fællesspisning i byen. Det er både et socialt arrangement, som styrker sammenholdet i byen, og et miljømæssigt initiativ, der skal inspirere borgerne til at spise mere klimavenligt.

Et andet eksempel er byens torv, som er ved at blive omdannet til et attraktivt byrum, der

skal gøre affaldssortering sjovt og socialt. Projektet gennemføres af Metopos By- og Landskabsdesign og Herning Kommune. Det er det ene ud af tre pilotprojekter om ejerskab og forankring i bæredygtige byomdannelse.

De mange forskellige initiativer har kostet mange ekstra arbejdstimer for Carsten Markussen. Det er nemlig ikke nogen nem opgave at få en hel landsby til at interessere sig for klimaet. "Vi prøver at få byen til at rykke sig, men det er tungt. De øvrige borgere har forholdt sig lidt passive og afventende. De har ikke været imod projektet, men de har heller ikke udvist den store entusiasme", konstaterer han.

T E M A

Fuglefløjt er svært at sætte på formel

En hollandsk beregningsmodel skal gøre det muligt at måle bæredygtighed i byområder. Men tallene kan ikke stå alene.

Af journalist Lene Bidstrup

Bæredygtighed er helt essentielt for Sundholmsvej kvarterets områdeløft. Alligevel har man ikke taget den hollandske DPL-model til sig, som ellers skal gøre det muligt at sætte tal på et områdes bæredygtighed.

Den hollandske model, som blandt andet SBI og Københavns Kommune har arbejdet på at tilpasse til danske forhold, indeholder en række indikatorer, som giver udtryk for områdets sociale, økonomiske og miljømæssige bæredygtighed. Det er for eksempel områdets energiforbrug, antallet af bilejere, arbejdsløshed og boligpriser.

Spinkelt datagrundlag

Men det er ikke så ligetil at konvertere modellen til dansk jord. Datagrundlaget er for svagt og modellens brugbarhed er tvivlsom, fastslår Øystein Leonardsen, som er projektchef i Sundholmsvej kvarterets Områdeløft.

Hvis det skal give mening på lokalt plan, skal der arbejdes meget på at tilpasse de indikatorer, som modellen består af, mener han.

”DPL-modellen kan i dens nuværende form

ikke bruges til ret meget. Værktøjet indeholder parametre, som er utroligt forskelligartede. For eksempel er der en indikator for, hvor mange debiler, der er i området, men det bliver ikke opgjort hvor mange, der cykler eller bruger offentlig transport. Derfor vil det aldrig gøre en forskel for vores score i DPL-modellen, hvor meget vi gør for at fremme for eksempel cyklisme. Det synes jeg er en smule absurd”, fastslår han.

”Den slags modeller skaber ofte en illusion af en præcision, som ikke findes. Det kan bruges til at skabe overblik, men det skal ikke tages for bogstaveligt”

Øystein Leonardsen, projektchef i Sundholmsvej kvarterets områdeløft

Han mener, at selvom et måleredskab for bæredygtighed i et byområde kan være et nyttigt redskab, så skal man ikke lade tallene diktere løsningen. ”Jeg savner bestemt, at der

findes nogle matematiske modeller, som kan udfordre vores opfattelse af, hvad der foregår. Det kan være et rigtig fint værktøj. Men den slags modeller skaber ofte en illusion af en præcision, som ikke findes. Det kan bruges til at skabe overblik, men det skal ikke tages for bogstaveligt”.

Jagten på det gode

En af de ting, som den hollandske DPL-model kan, er, at gøre det muligt at sammenligne de forskellige områder i byen. Øystein Leonardsen påpeger, at det er meget vigtigt, at man sammentænker områderne med resten af byen, hvis man vil bruge DPL-modellen. ”Sundholmsvej kvarteret er et introduktionskvarter for borgerne. Det er her, mange københavnere får deres første bolig. Derfor er det ikke i sig selv et succeskriterium, at boligpriserne stiger. Det skal man være opmærksom på, hvis man skal bruge kvantitative indikatorer, som i DPL-modellen. Ellers risikerer vi i jagten på det gode at gøre det grumme”, siger han.

Læs mere her om Sundholmsvej kvarterets områdeløft og deres arbejde med bæredygtighed på www.kk.dk/sundholmsvej.

Der er ikke plads til fuglefløjt og livsglæde i en matematisk formel, konstaterer Øystein Leonardsen, projektchef i Sundholmsvej kvarterets områdeløft. Her arbejder man meget med at forene social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed. Billedet er fra ”Skraldedagen” i 2010. Foto: Øystein Leonardsen

Den hollandske model

I Holland har man brugt DPL-modellen til at måle og sammenligne bydeles økonomiske, sociale og miljømæssige bæredygtighed. I modellen ser man på målbare forhold som fx energiforbrug, jordforurening, kriminalitet og gennemsnitsindkomst.

De i alt 20 forskellige indikatorer i modellen regnes om til et samlet tal, som giver udtryk for bydelens bæredygtighed. Jo højere tallet er, jo større bæredygtighed.

I Københavns Kommune har man afprøvet modellen på 10 bydele. Hvis man ser bort fra Indre by er der en klar sammenhæng mellem tæthed og bæredygtighed.

I den tætte by er det nemt at vælge en bæredygtig transportform. Nørreport i København. Foto: Ny W. Øhlenschläger.

Den lysegrønne mellemvej

Vejen mod det bæredygtige liv kan forekomme både lang og kringlet. I hvert fald hvis man ikke ønsker at bosætte sig i storbyen...

Af journalist Ulf Joel Jensen

Det bæredygtige liv udspiller sig i byen – nærmere betegnet København: Af Københavns Klimaplan fremgår det, at når en gennemsnitsdanser på et år udleder ca. 10 tons CO₂, så udleder den gennemsnitlige københavnere i samme periode bare 5.

Med andre ord kan man spare halvdelen af en families CO₂-udledning ved at flytte dem fra provinsen til hovedstaden. Besparselsen i klimaregnskabet skyldes primært, at man i byen benytter nogle mindre miljøbelastende transport- og opvarmningsformer. Og naturligvis handler det ikke så meget om lige præcis København, som det handler om den tætte by.

”Når det handler om energiforbrug og CO₂-udledning er det den tætte by, der bedst understøtter en bæredygtig livsstil”

Gertrud Jørgensen, forskningsleder, Skov & Landskab, KU

”I dag er der i realiteten to bæredygtige livstile i Danmark: En landlig livsstil, hvor du bor på landet og udnytter de ressourcer, der er i umiddelbar nærhed af dig og ikke pendler over længere afstande. Den anden er livet

i den tætte by. Igen handler det om et minimum af transport, fordi der er korte afstande til job og indkøb”, siger chefkonsulent Dan Mogensen fra Københavns Kommune.

Den langtidsholdbare by

”Når det handler om energiforbrug og CO₂-udledning er det den tætte by, der bedst understøtter en bæredygtig livsstil. Men det hele handler ikke bare om CO₂. Den bæredygtige by er også en grøn by”, supplerer forskningschef Gertrud Jørgensen fra Skov & Landskab og uddyber:

”For byplanlæggerne handler det jo om at tage højde for en udvikling, vi ikke kender.

Det er meget tydeligt i forbindelse med klimaforandringerne. På den ene side skal vi begrænse den fortsatte udledning af CO₂ og på den anden side skal vi også tilpasse os klimaforandringerne. Det kan være svært at få de to ting til at hænge sammen og det er en stor del af udfordringen for arkitekter og planlæggere. Vores byer skal være resiliente – altså langtidsholdbare, robuste og modstandsdygtige”, siger Gertrud Jørgensen og fortsætter:

”En tæt by er ganske vist mindre energiforbrugende, men i en mere grøn – og dermed mindre tæt – by bidrager biomassen og de grønne arealer til, at vi bedre kan tilpasse os fremtidens klima: De øgede mængder nedbør kan lettere forsvinde og samtidig holdes temperaturen nede i byen, hvilket er vigtigt, fordi fremtidens formodede temperaturstigninger vil slå kraftigere igennem i byen. Det er det, man kalder ”den urbane varmeø”, forklarer Gertrud Jørgensen. ”Grønne lommer og rekreative områder gør jo også den tætte by rarere at bo i”.

”For at byen kan være bæredygtig, skal vi have lyst til at bo der – og blive boende”

Dan Mogensen, chefkonsulent i Københavns Kommune

Grimme bygninger

Dan Mogensen er enig i, at spørgsmålet om bæredygtighed er meget bredt: ”For at byen kan være bæredygtig, skal vi have lyst til at bo

der – og blive boende. Dermed handler det også om at gøre byen attraktiv. En gammel, fredet bygning i København er ikke noget lavenergihus. Men derfor kan den godt være med til at gøre byen bæredygtig, fordi den tilfører bybilledet værdi og skønhed og dermed giver os lyst til at bo i byen. Sat på spidsen kan man sige, at grimme bygninger ikke er bæredygtige”.

Dan Mogensen understreger, at der er en lang række brikker i bæredygtighedspuslespillet, som ligger ud over spørgsmål om bygningsmasse, transport- og energiforhold. For hvis den tætte by skal spille en rolle, så skal den kunne konkurrere med andre bosætningsformer.

”I dag flytter mange børnefamilier ud af byen, fordi den ikke kan levere et miljø, der matcher deres behov. Der skal man – ud over at se på lejlighedernes størrelse – have fat i nogle trykkeskabende faktorer: Der skal tages hånd om integrationsproblemer og sociale problemer. Der skal skabes trygge trafikale forhold, gode institutioner og skoler, rekreative områder osv.” siger han.

Landlivet for de få

Men selvom det skulle lykkes at gøre storbyen attraktiv og tilgængelig for alle, så er det næppe noget sandsynligt scenarium, at alle danskere i fremtiden enten lever i storbyen eller lever det bæredygtige landliv, hvor de er mere eller mindre selvforsynende med alt fra energi til madvarer.

”Jeg vil medgive, at det bæredygtige landliv er løsningen for de få. Men jeg vil også fastholde, at det er en reel mulighed. På Samsø har man skabt et helt samfund, der på den måde er et egentligt bæredygtigt alternativ til livet i

byen”, understreger Dan Mogensen, mens Gertrud Jørgensen åbner op for en lidt mere lysegrøn mellemvej:

”Vi kan ikke tvinge borgerne til at opføre sig bæredygtigt”

Dan Mogensen, chefkonsulent i Københavns Kommune

”Selvfølgelig kan man planlægge udviklingen i de mellemstore provinsbyer, så man understøtter en bæredygtig livsstil. Det behøver ikke at være et valg mellem storbyen og landet. Provinsbyerne skal blot lade sig inspirere af storbyens bomønstre. Og det gør man jo i vid udstrækning allerede – bare tænk på de mange havneomdannelser. Det handler om at bygge tæt. Ikke sådan at forstå, at Randers skal til at ligne Manhattan, men en tæt by kan være så meget andet. Det kan fx være rækkehus i stedet for villagrunde. Man kan bygge tæt ved stationerne, bruge ledige byområder i stedet for at inddrage nyt land til byen, man kan tænke i cykelstier og offentlig transport osv.”

”Som sagt: Det sker allerede mange steder men man ser også det modsatte ind imellem”, siger Gertrud Jørgensen, og peger på Svendborg Kommunes nye bydelsprojekt Tankefuld som et eksempel. ”Tanken er at skabe en moderne, miljøvenlig og bæredygtig by. Husene skal være energirigtige, der skal være busser og skoler. Men i realiteten skaber man en ny bydel med meget lav tæthed på ubebygget grund og med fine adgangsfor-

Size matters!

Bæredygtighed og storbyer går godt i spænd. Men hvor bæredygtige er de mindre byer? Et irsk forskningsprojekt har undersøgt 79 mindre byer og landsbyer i Greater Dublin Region for at finde ud af, hvor bæredygtige de er. Baseret på en kvantitativ analyse af 300 økonomiske, sociale og miljømæssige parametre, konkluderer undersøgelsen, at de største af byerne og landsbyerne samtidig er de mest bæredygtige. Undersøgelsen stiller samtidigt spørgsmålet om, om planlægningen skal bidrage til en afvikling af de mindre landsbyer?

Det er muligt at leve et bæredygtigt liv på landet. Det har de bevist på Samsø, hvor øen er fuldt selvforsynende med energi. Foto: Samsø energiakademi.

hold til den nærliggende motorvej. Så selv om man kan opnå meget gennem byggematerialer osv., bliver det realistisk set nok en fuldkommen bilbaseret bydel i sidste ende”, siger hun.

”Vi skal gøre det let at gøre det rigtige – både i storbyen og i de mellemstore byer”

Gertrud Jørgensen, forskningsleder, Skov & Landskab, KU

Adfærd og livsstil

Det gamle ordsprog om, at man kan trække hesten til truget, men ikke tvinge den til at drikke, er i høj grad også relevant i en diskussion om bæredygtig byudvikling og bystruktur. For selvom man tager alle de rigtige beslutninger og endda fører dem ud

i livet, så gives der ingen garantier for det rigtige resultat.

En undersøgelse fra Statens Byggeforskningsinstitut viser, at den næsttætteste bydel i København, nemlig Indre By, samtidig er hovedstadens mindst bæredygtige. Blandt andet fordi folk her har større lejligheder, der kræver mere opvarmning. Og fordi de på trods af meget let adgang til både metro, S-tog, busser og regionaltoget oftere end andre københavnere har en bil holdende ved kantstenen eller i et garageanlæg.

”Det er rigtigt, at bilejerskabet er højere i Indre By end resten af København. Det hænger formentlig sammen med, at de folk, der bor der, i gennemsnit har en højere indtægt end resten af københavnere. Dermed også sagt, at livsstilmønstre og adfærd er enormt vigtige størrelser i den her diskussion. Byplanlæggere og politikere kan have alle de rigtige argumenter og intentioner, men vi kan ikke tvinge borgerne til at opføre sig bæredygtigt”, medgiver Dan Mogensen og supplerer øjeblikket efter: ”Men det skal også

med, at bilejerskabet i Indre By stadig kun er omkring det halve af landsgennemsnittet. Med til billedet hører også, at kun omkring halvdelen af dem, der ejer en bil i København bruger den til daglig. Det er, fordi det er muligt og meget enkelt at flytte sit transportbehov over på mere miljørigtige alternativer. Vi har gode offentlige transportløsninger og det kan vi opretholde pga. tætheden. Vi har mange og gode cykelstier, og dem kan man benytte, fordi der aldrig er ret langt til noget inde i byen”, siger han.

Gertrud Jørgensen supplerer: ”Netop fordi den enkeltes egne valg i hverdagen er afgørende for bæredygtigheden, er planlægningen uhyre vigtig. Vi skal gøre det let at gøre det rigtige – både i storbyen og i de mellemstore byer. Der pendles fx i stor stil mellem byerne i det østjyske bybånd. Etablerer man nye, energirigtige boliger tæt på stationerne, så øger man chancerne for, at borgerne tager toget på jobbet i stedet for bilen. Let adgang til de rigtige valg er afgørende for at skabe et bæredygtigt samfund”, slutter Gertrud Jørgensen.

Veje og afveje

-Indtryk fra seminaret om de nye planstrategier

Det er nu, kommunerne skal planlægge, hvordan de kommer frem til en ny kommuneplan i 2013. I april samledes 60 engagerede planlæggere i Middelfart for at diskutere de nye planstrategier. Hvad skal de kunne, og hvordan skal de adskille sig fra sidste gang? Læs nedenfor, hvilke emner og diskussioner der blev taget op.

Af Ellen Højgaard Jensen

Hvordan gik det egentlig sidst? En forskergruppe har set på den forrige generation af planstrategier og seminaret blev indledt med, at Niels Boje Groth fra Skov & Landskab fremlagde hovedtendenserne:

Der er generelt et stort politisk ejerskab til planstrategierne. Det er godt, for det er også meningen. Til gengæld er det svært at få borgerne med og det er erfaringen, at kun hvis man iværksætter meget store kampagner, lykkes det. Til gengæld er interesseorganisationer og andre nøgleaktører ofte på banen, ligesom mange kommuner inddrager regionale og endog globale aktører.

På den indholdsmæssige side går man uden om de svære valg. De fleste kommuner ønsker både konkurrencekraft og sammenhængskraft. Der satses både på centerbyerne og landsbyerne. Man vil det hele. Det er også karakteristisk, at der ikke arbejdes med alternativer. Det kunne være en ide, at forsøge sig med det, hvis man vil have en debat i gang – for eksempel med borgerne.

Fokus på projektstyring og realisering

Niels Østergård – tidligere formand for Plan09- fortalte om det sidste plan09-projekt, "På vej mod Kommuneplan 13". Det giver en række gode råd til organisering og projektstyring i forbindelse med kommuneplanarbejdet. Det viser sig nemlig, at planafdelingerne har et højt fagligt niveau, men at de ofte "dumper i projektstyring". Det er synd for planlægningen og for kommunernes fremtid. Derfor er det her, der skal sættes ind med en række bevidste valg. Projektorganisering er alfa og omega. Temaer som klima, sundhed og erhvervsudvikling drøftes hele

Tidsplan for arbejdet med kommuneplan 13.

tiden på direktiongangen, men hvordan indgår de i planstrategien og kommuneplanen?

En anden ting, der skal lægges mere vægt på er den økonomiske virkelighed. Kun med en tæt kobling til økonomien får planarbejdet den nødvendige styringskraft. Michael Sloth fra Bascon kritiserede planlæggerne for at være for passive i forhold til at arbejde for realisering af planerne. Og det skyldes, ifølge ham, en passiv plankultur. Plankulturen er måden vi planlægger på, sagde han. Og den trænger til et løft. Udvikling af plankulturen er en fælles udfordring for politikere, planlæggere, arkitekter, bygherrer, developere og borgere.

Hvad er vigtigt?

To kommuner og en region fremlagde deres strategier, hvorefter deltagerne udpegede de vigtigste udfordringer. Der er ingen facitliste, men en lang række spørgsmål, der skal tages stilling til, for at processen kan komme godt fra start. Det var dog tydeligt, at vægtningen afhænger af, hvor i processen de enkelte

kommuner befinder sig.

For de kommuner der skal i gang med planstrategiarbejde med det samme, stod de tematiske udfordringer stod højest på dagsordenen: Hvad skal der tages op? Hvilke problematikker er de vigtigste?

Klima og bæredygtighed var et bud på et tema, der kommer til at fylde. Et andet var vandhandleplanerne. Det skal der under alle omstændigheder tages fat på mange steder. Natur- og vandplanerne gør det aktuelt, og mange sammenlægningskommuner har i første omgang valgt at overføre regionplanernes retningslinjer for det åbne land direkte i kommuneplanen. Det er nu, der virkelig skal tages fat dér.

I en bymæssig sammenhæng blev der peget på, at tendensen går fra byudvikling til byomdannelse. Det skal kunne ses i planstrategierne. Det skal også kunne ses, at der nogle steder skal arbejdes med modeller for afvikling. Planlægningen skal desuden gå fra at

Anbefalinger til kommuneplanprocessen.
Se uddybende materiale på www.byplanlab.dk
under menupunktet "På vej mod kommuneplan 13."

være reaktiv til at være offensiv, blev der sagt.

I de kommuner, der har lidt bedre tid, blev der også lagt vægt på at kigge ind ad. Hvem er vi? Hvilken identitet har vi egentlig i vores kommune – og hvordan kan vi arbejde sammen med vores nabokommuner? Hvordan får vi planlægningen til at hænge bedre sammen med realisering, økonomi og kommunens årsrytme?

Blandt deltagerne var der enighed om, at en af de helt store udfordringer er borgerdialogen. Spørgsmålet handler om timing. Hvornår i kommuneplanprocessen inddrages borgerne bedst? Det skal der tages stilling til

i forbindelse med projektstyringen. Hvis man vælger at satse på en bred borgerinddragelse i forbindelse med planstrategien, så skal kommunen gøre en særlig indsats.

Kom i gang

Der er stor forskel på, om kommunerne har travlt med at komme i gang, eller om de puster ud efter kommuneplanprocessen, og endnu ikke har lagt en slagplan.

Nogle kommuner melder, at de har taget en beslutning om en hurtig kommuneplanproces, for at det siddende Byråd kan arbejde med en kommuneplan, som de selv har vedtaget. Det fordrer naturligvis en hurtig

planstrategiproces. I andre kommuner sander man sig stadig efter kommuneplanen.

Meldingen fra seminarets oplægsholdere var dog entydig: De skal ikke vente for længe. Det er vigtigt, at lægge en plan for arbejdet – ellers bliver planstrategien underordnet andre politiske indsatsområder – og kommuneplanprocessen kan ende med at blive forceret.

Se præsentationer fra seminaret på www.byplanlab.dk.

Læs flere gode råd til kommuneplanprocessen www.byplanlab.dk/kommuneplan13.

Gode råd fra Michael Sloth, Bascon

- Begynd at skrive slutdokumentet med de samme og præsenter det løbende for politikerne
- Koncentrer processen
- Gør slutproduktet kort og uakademisk (10-15 sider)
- Gå i gang nu – og blive færdig om 6-8 måneder

Af Anette Sørensen

SAVNER DU INSPIRATION TIL BÆREDYGTIG BYUDVIKLING?

Lad os slå det fast. Bæredygtighed og klimatilpasning er centrale udfordringer for alle danske kommuner. Hvad enten man arbejder med klimaplaner, områdefornyelse, byudvikling eller bygningsrenovering kommer man ikke udenom at skulle finde bæredygtige løsninger. Men hvad betyder det? Hvor finder man de gode eksempler? Og hvem kan man kontakte?

Bæredygtige Byer™ er et projekt i Dansk Arkitektur Center, der formidler viden om bæredygtig byudvikling. På bæredygtigebyer.dk kan du bl.a. finde mere end 100 cases fra bæredygtige byer i hele verden indenfor følgende temaer:

ENERGI
VAND
GRØN
SOCIAL
AFFALD
TRANSPORT
FØDEVARER
BYGGERI
UDDANNELSE
MASTERPLANER

bæredygtige byer™

siderne

www.bæredygtigebyer.dk

www.sustainablecities.dk

Foto: Kristian Ridder-Nielsen

TILMELD DIG VORES NYHEDSBREV PÅ
bæredygtigebyer.dk

bæredygtige byer™

nyhedsbrev

Nyhedsbrev
07/05/2010

'teknologiske fix' - det handler mest om adfærd

Nyt initiativ skal udvikle redskaber til klimatilpasning i de nordiske kommuner

Den kreative klasse bliver grøn: Richard Florida har skrevet ny bog om skiftet til en mere bæredygtig levevis

Vugge til Vugge: Sådan kan affagte togvogne omdannes til moderne boliger

LEED-Neighbourhood - så er et nyt beregningsværktøj for bydeles bæredygtighed på markedet

'City One' - IBM lancerer avanceret spil der træner dine kompetencer i at skabe fremtidssikre byer

Solfarm skal skabe et 'elektrisk landskab' i Buffalo

Konference i Berlin: Strategies for

AKTUELT

Se liste med aktuelle konferencer om bæredygtighed og byudvikling

Blog: Det søde jernbær

BLOG

Følg vores blog med nye vinkler på den bæredygtige by

CASES

Find de fire seneste cases fra Danmark og udlandet

Adelaide: En frodygt oase i midtbyen

Case | Engagerede naboer og beboere har skabt et bæredygtigt boligkvarter i Adelaide midtby

Wiki om bæredygtig arkitektur

Case | Brugerbaseret website med fokus på integreret energidesign.

SE OGSÅ: CASES | EKSPERTER | BÆREDYGTIGHED | PERSPEKTIVER | BLOG | OM

KONTAKT OS

Bæredygtige Byer™ er mere end en hjemmeside. Vi er et tværfagligt team, der ønsker at gøre vores viden relevant i en dansk sammenhæng. Vi søger dialog med planlæggere og politikere i danske kommuner og tager gerne ud og holder oplæg hos jer. Hvis I har idéer til danske cases, som vi bør have på bæredygtigebyer.dk, hører vi også gerne fra jer.

Anna Esbjørn Hess

Antropolog og projektleder for Bæredygtige Byer™
aeh@dac.dk

Søren Smidt-Jensen

Kulturgeograf og projektleder
ssj@dac.dk

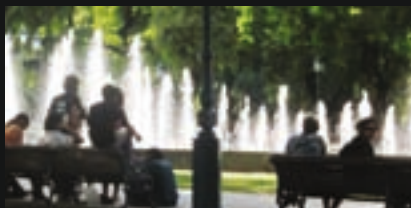
ARGENTINA

2010:

19.-30. oktober

"LA QUADRÍCULA"

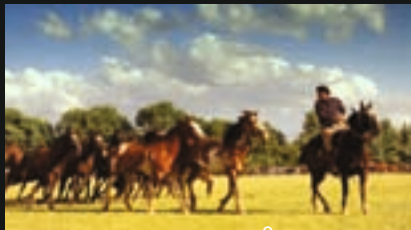
KLIMATILPASNING OG MILJØ

HAVNEOMDANNELSE

DEN HISTORISKE BY

DET ÅBNE LAND

MEGABYEN

Pris: 26.500 kr

**Se programmet på:
www.byplanlab.dk**

**Eller ring og hør
nærmere på
tlf. 33 17 72 78**

